

โครงสร้างสังคมและวิถีของหญิงโสเภณี ที่อยู่ในวรรณกรรมไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2480-2509 The Social Structure and Lifestyles of Thai Prostitutes in Thai Literature during 1937-1966

กฤต โสดาลี (Kit Sodalee)¹

Received: January 28, 2021

Revised: March 10, 2021

Accepted: March 30, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างสังคมและวิถีของหญิงโสเภณีที่อยู่ในวรรณกรรมไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2480-2509 จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ หญิงคนชั่ว สนิมสร้อย และรอยมลทิน ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างสังคมเกิดขึ้นจากโครงสร้างจารีตสังคม โครงสร้างเศรษฐกิจทุนนิยม และโครงสร้างสังคมชายเป็นใหญ่ โดยโครงสร้างจารีตสังคมได้สร้างวาทกรรมหญิงเข้าถึงง่าย วาทกรรมหญิงเสนียด และวาทกรรมหญิงซื้อได้ด้วยเงิน ส่วนโครงสร้างเศรษฐกิจทุนนิยมได้สร้างวาทกรรมต้องการเงินมากขึ้นและวาทกรรมเงินแก้ปัญหาได้ โครงสร้างสังคมชายเป็นใหญ่ได้สร้างวาทกรรมผู้คุ้มภัย วาทกรรมวัตถุทางเพศ และวาทกรรมผู้ออกคำสั่ง ในประเด็นวิถีของหญิงโสเภณีพบว่า โสเภณีเกิดขึ้นเพราะถูกล่อลวงและฐานะยากจน อาชีพโสเภณีถูกผลักดันให้คงอยู่เพื่อแก้ปัญหายาในครอบครัวที่ภรรยาไม่อาจตอบสนองต่อความต้องการทางเพศของสามีได้ และบำบัดช่วยเหลือผู้ชายที่มีรสนิยมทางเพศผิดปกติ ซ่องโสเภณีได้คิดวิธีการดึงดูดลูกค้าโดยการสร้างจินตนาการ ทำให้โสเภณีต้องใช้เสน่ห์ของตนในด้านรูปร่าง จริต และเครื่องแต่งกายเพื่อเร้าอารมณ์ทางเพศ แต่แม้ว่าโสเภณีจะถูกปฏิบัติ

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Maha Sarakham University

อย่างไม่เท่าเทียม แต่โสเภณีก็น่าอิจฉาขึ้นได้เพราะต้องการค่าจ้างและต้องการที่จะเป็นเสาหลักของครอบครัว

คำสำคัญ: โครงสร้างสังคม, โสเภณี, สตรีนิยม

Abstract

The study employs a qualitative research approach to investigate the social structure and lifestyles of the prostitutes in Thai literature during the years of 1937 and 1966. Three literatures published in the era including “Ying Khon Chooa (The Prostitute)”, Sanim Soy (The Rust), and Roi Montin (The Flaw)” were selected as the samples. The result of the study indicated that the social structure of the prostitutes in Thai literature was constructed by the conservative, capitalist, and patriarchal characteristics of Thai society. Specifically, the conservative structure of the society constructed the discourses such as “easily laid women,” “misfortune women,” and “purchasable women.” Moreover, the capitalist structure created discourses related to money such as “money is an answer to everything.” Lastly, the patriarchal structure of the society led to the discourses referring men to women’s guardians and masters and women to sexual objects. In terms of the characteristics of the prostitutes in literature, the findings show that prostitution was caused by seduction and poverty. The profession responded to the needs of the family whose wife could not fulfill the sexual desire of husband. Prostitutes also offered therapy for men with unusual sexual desire. The fact that brothels need to seek strategies to convince more customers drove prostitutes to use any forms of their beauty-body, mind, and clothing to seduce visitors.

However, the study indicates that the women were treated with inequality. What is more tragic is that these women had not many

choices since they relied on money which could bring about good fortune to their families.

Keywords: Social Structures, Prostitutes, Feminism

บทนำ

ภายหลังจากการแถลงนโยบายของคณะราษฎร เมื่อปี พ.ศ. 2475 ซึ่งมีพระยามโนปกรณนิติธาดาเป็นประธานคณะกรรมการราษฎร ได้ออกแถลงการณ์ยึดเอาหลัก 6 ประการ เป็นนโยบายหลักของคณะรัฐบาลคณะนี้ ในตอนหนึ่งของหลักการดังกล่าว ได้มีการกล่าวถึงประเด็นเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทย ในข้อที่ 4 ระบุว่า “จะต้องให้ราษฎรมีสิทธิเสมอภาคกัน (ไม่ใช่พวกเจ้ามีสิทธิยิ่งกว่าราษฎรเช่นที่เป็นอยู่) และข้อที่ 5 ระบุว่า จะต้องให้ราษฎรได้มีเสรีภาพ มีความเป็นอิสระ เมื่อเสรีภาพนี้ไม่ขัดต่อหลัก 5 ประการดังกล่าวข้างต้น” (กุหลาบ สายประดิษฐ์, 2518, หน้า 143) ได้ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกภายในจิตใจของสามัญชนยิ่ง นับว่าเป็นแถลงการณ์ที่สร้างความหวังใหม่ให้แก่ประชาชนสามัญ เนื่องจากในสมัยก่อนหน้าสามัญชนรู้สึกว่าเป็นทาสเป็นทาสกันเป็นอันมาก ยิ่งพอถึงยุครัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวก็พบว่าการกีดกันดังกล่าวเริ่มรุนแรงขึ้น เนื่องจากมีสามัญชนที่ดำรงตำแหน่งเสนาบดีมีจำนวนเพียง 4 ถึง 5 นายเท่านั้น นอกเหนือจากนั้นเป็นเจ้าของที่ดิน การปรากฏตัวของคณะราษฎร จึงเปรียบเสมือนแสงสว่างในชีวิตของสามัญชนทั่วไปที่คาดหวังว่าตนจะสามารถลืมตาอ้าปากได้บ้าง ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ กดขี่อย่างที่เคยเกิดขึ้นในอดีต

อย่างไรก็ตาม หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 พบว่า อุดมการณ์เสรีภาพและเสมอภาคได้แพร่กระจายไปในหมู่ราษฎร ทำให้เกิดแนวโน้มนการสร้างวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตของโสเภณี ซึ่งเป็นคนชนชั้นต่ำของสังคมชั้น (ตรีศิลป์ บุญจรัส, 2521, หน้า 34) โดยพบว่า วรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโสเภณีปรากฏขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2480 ได้แก่ เรื่อง หญิงคนชั่ว ของ ก.สุรางคนางค์ ในการตีพิมพ์ครั้งแรกนั้น ก.สุรางคนางค์ ได้กล่าวถึงสาเหตุในการแต่งวรรณกรรมเรื่องดังกล่าวว่า

ในการที่ข้าพเจ้าเขียนเรื่อง ‘หญิงคนชั่ว’ นี้ ถ้าหากจะเป็นไปได้ โดยที่มีผู้สงสัยว่า เรื่องของคนดี ๆ ก็มีอยู่เป็นอันมาก เหตุใดจึงไม่นำมาเขียน ข้าพเจ้า

ก็จะสงสัยข้อใจขึ้นบ้างเหมือนกันว่า ทำไมจึงจำเป็นที่ข้าพเจ้าจะต้องเลือกเขียนเรื่องของคนที่รับค่ายกย่องว่าดีเสมอไปด้วยเล่า ในเมื่อ ‘ความดี’ ที่แม้จะเห็นได้ยากในหมู่คนชั่วยังไม่สูญสิ้นไปเสียทีเดียว

(ก.สุรางคนางค์, 2480, หน้า คำนำ)

จากข้างต้นได้แสดงให้เห็นทรรศนะที่ชัดเจนของผู้แต่งในการแต่งวรรณกรรมเรื่องดังกล่าว อันเกิดขึ้นจากอุดมการณ์เสรีภาพและเสมอภาคที่แพร่หลายกระจายอยู่ในกลุ่มประชาชนราษฎร ทั้งนี้ ก.สุรางคนางค์ต้องการให้สังคมมองผู้หญิงที่ทำอาชีพโสเภณีว่ามีใช้พวกเธอปรารถนาในกาบรสร แต่เพราะสภาพแวดล้อมต่างหากที่บีบบังคับให้พวกเธอต้องมาเป็น “หญิงคนชั่ว” ซึ่งการปรากฏตัวของวรรณกรรมเรื่อง หญิงคนชั่วของ ก.สุรางคนางค์นี้ได้ส่งผลให้ในช่วงเวลาต่อมา คือ ในปี พ.ศ. 2504 เกิดวรรณกรรมที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับโสเภณีขึ้นอีกเรื่องหนึ่ง คือ เรื่องสนิมสร้อย ของ ‘รงค์ วงษ์สวรรค์’ โดยในเรื่องดังกล่าวมิได้มุ่งเพียงแค่นำเสนอภาพชีวิตของโสเภณีผ่านมุมมองโสเภณีเพียงมุมมองเดียว แต่เป็นการนำเสนอภาพชีวิตของผู้ที่อาศัยอยู่ในช่องโสเภณีผ่านมุมมองของตัวละครชายที่ทำหน้าที่เป็น “แมงดา” เผาตุแล่อารักษ์เหล่าโสเภณีจากบรรดาแขกชายนักเที่ยว และในปี พ.ศ. 2509 ก็ปรากฏวรรณกรรมที่นำเสนอภาพเรื่องราวของโสเภณีขึ้นอีกเรื่องหนึ่ง คือ เรื่องรอยมลทิน ของทมยันตี อันเป็นภาพของโสเภณีที่ต้องไปเกี่ยวข้องกับขบวนการค้ากามข้ามชาติขนาดใหญ่ ส่งผลทำให้ภาพของผู้หญิงที่ทำอาชีพโสเภณีกลายเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจผิดกฎหมายไปโดยปริยาย

นพมาตร์ พวงสุวรรณ (2545, หน้า 183-184) ได้กล่าวถึงและเรียกรวมวรรณกรรมที่นำเสนอภาพของโสเภณีในยุคดังกล่าวว่าเป็นยุควรรณกรรมโสเภณีไทยยุคแรกพร้อมกันนี้ยังได้กล่าวให้รายละเอียดเกี่ยวกับวรรณกรรมที่เสนอภาพโสเภณีในช่วงเวลาดังกล่าว คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2480-2509 ว่า

“...ในยุคนี้ภาพโสเภณีส่วนใหญ่ที่ปรากฏในนวนิยายนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับฐานะหรือสถานภาพของหญิงโสเภณีในสังคม กล่าวคือ เรื่อง หญิงคนชั่ว ซึ่งเป็นนวนิยายโสเภณีไทยเรื่องแรกได้นำเสนอชีวิตของตัวละครเอกให้ต้องเผชิญชะตากรรมที่ทุกข์ทรมาน ด้วยเหตุผลเพียงอย่างเดียวคือเธอเป็นหญิงโสเภณี... ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2504 ผู้ประพันธ์อีกท่านหนึ่งก็ได้นำเสนอชีวิตของเหล่าหญิงโสเภณีที่ต้องเผชิญกับภาวะความเสื่อมโทรมของสังคมในช่วงของการพัฒนา

ประเทศให้ทัดเทียมกับอารยะประเทศ เป็นช่วงที่รัฐมุ่งเน้นความเจริญทางด้านวัตถุ เป็นสำคัญ จึงทำให้ความดีงามหรือศีลธรรมของผู้คนในสังคมลดน้อยลงไป อีกทั้งในช่วงเวลานั้นรัฐบาลก็ได้ออกพระราชบัญญัติปราชญ์การค้าประเวณี พ.ศ. 2503 ขึ้น ซึ่งมีส่วนทำให้วิถีชีวิตหญิงโสเภณีในช่วงนั้นมีความเป็นอยู่ที่เป็นเพียง “ส่วนเกินของสังคม” ซึ่งเห็นได้จากเรื่อง *สนิมสร้อย*... เมื่อมาถึงเรื่อง *รอยมลทิน* นวนิยายเล่มสุดท้ายของยุคนี้นี้ยังคงนำเสนอวิถีชีวิตของหญิงโสเภณีที่แสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องกับฐานะหรือสถานภาพของเธอเหล่านั้นในสังคมที่ไม่แตกต่างกัน... ด้วยเหตุนี้จึงสามารถสรุปได้ว่า ภาพโสเภณีไทยยุคแรกนี้เกี่ยวข้องกับฐานะหรือสถานภาพทางสังคมของเธอเหล่านั้นเป็นประเด็นสำคัญอันเนื่องมาจากค่านิยมของสังคมที่กำหนดให้เธอเหล่านั้นต้องเป็นเช่นนี้”

จากข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ภายใต้อสังคัมที่ตัวละครแต่ละตัวอาศัยกักบ่อนั้น แท้จริงแล้วมีโครงสร้างทางสังคมควบคุมความคิดและมุมมองของตัวละคร ทำให้ตัวละครต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ในฐานะเป็นผู้ขายบริการทางเพศและผู้ซื้อบริการทางเพศ เกิดทัศนคติต่อตัวละครหญิงที่ประกอบอาชีพโสเภณีว่าเป็นผู้ที่สังคมไม่ต้องการ ไม่ยอมรับ หญิงโสเภณีนี้นี้จึงรู้สึกได้ว่า ตนนั้นช่างไร้ค่า ต่ำต้อย เป็นเหตุให้เกิดการกดขี่ข่มเหงหญิงที่ประกอบอาชีพโสเภณีในหลายลักษณะ

ในบทความวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นศึกษาโครงสร้างสังคมและวิถีของหญิงโสเภณีที่ปรากฏในวรรณกรรมไทยที่ได้ตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2480-2509 จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง หญิงคนชั่ว (2480) ของ ก.สุรางคนางค์ เรื่อง สนิมสร้อย (2504) ของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ และ เรื่อง รอยมลทิน (2509) ของทมยันตีเท่านั้น เนื่องจากวรรณกรรมไทยทั้งสามเรื่องเป็นวรรณกรรมที่นำเสนอภาพโสเภณีก่อนการบังคับใช้กฎหมายปราบปรามการค้าประเวณีอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อทำความเข้าใจกับโครงสร้างสังคมที่ได้กระทำต่อหญิงโสเภณี ทำให้โสเภณีมีรูปแบบพฤติกรรมและความคิดดังที่ปรากฏ ตลอดจนแสดงให้เห็นวิถีของหญิงโสเภณีที่อยู่ภายใต้บริบทของธุรกิจค้ากามว่า พวกเขาต้องเผชิญกับสถานการณ์ใดบ้าง

การทบทวนวรรณกรรม

ในงานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยข้อมูลต่าง ๆ มาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดวาทกรรม

วาทกรรมเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งคิดค้นโดยมิเชล ฟูกูเกต์ นักคิดและนักปรัชญาชาวฝรั่งเศสที่ได้นำแนวคิดจากหลากหลายสาขาวิชามาต่อยอด ฟูกูเกต์อธิบายว่า วาทกรรมเป็นแนวคิดที่ใช้ศึกษาวิธีการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้กรอบโครงสร้างสังคม การศึกษาโดยใช้แนวคิดวาทกรรมจะทำให้เห็นต้นกำเนิดของการก่อตัวทางความคิด การตีความ การแปรรูป และการสูญสลายของวาทกรรมต่าง ๆ (Foucault, 1980) คริส บาร์เกอร์ นักวิชาการวัฒนธรรมศึกษาได้มองเพิ่มเติมว่า นอกจากวาทกรรมคิดจะเป็นแนวคิดที่ใช้ศึกษาภาษาแล้วยังสามารถใช้ศึกษาปฏิบัติการทางภาษาที่ควบคุม กำกับ ประกอบสร้าง และผลิตความรู้ผ่านตัวบทต่าง ๆ ที่แวดล้อมตัวเราได้ ทำให้เห็นประจักษ์ถึงกระบวนการควบคุม/จัดการวิถีคิดของมนุษย์ (สุรเดช โชติอุดมพันธ์, 2559, หน้า 108-111) ในแง่นี้วาทกรรมจึงเป็นแนวคิดที่ใช้ค้นหาต้นกำเนิดของชุดความคิดต่าง ๆ ที่แวดล้อมอยู่ในสังคม ทำให้ทราบถึงกระบวนการก่อตัวทางความคิด การตีความ และการแปรความหมายของชุดความคิดต่าง ๆ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางสังคม

แนวคิดโครงสร้างสังคมเป็นแนวคิดที่นิยมกันมากในช่วงปี ค.ศ. 1945 โดยเฉพาะในหมู่นักมานุษยวิทยา ซึ่งความหมายดั้งเดิมของโครงสร้างนั้น หมายถึง รูปทรงสิ่งก่อสร้างแต่ในช่วงศตวรรษที่ 16 คำนี้ถูกใช้เรียกความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่รวมเป็นสิ่งเดียวกัน (จันทร์เพ็ญ อมรเลิศวิทย์, 2543, หน้า 17)

วาริกา นรคิม (2557, หน้า 7) อธิบายว่า “โครงสร้างสังคม หมายถึง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคลซึ่งมีแบบแผนในการปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน เป็นระบบความสัมพันธ์ที่เชื่อมบุคคลเข้าไว้ด้วยกัน” ซึ่งสำหรับในสังคมไทยพบว่า ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากสังคมภายนอกอย่างอินเดียและจีน ทำให้เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีที่ให้ความสำคัญต่อผู้ชายในฐานะผู้นำทางโลกและทางธรรม (ปราณี วงษ์เทศ, 2533, หน้า 108-118) กลายเป็นระบบสังคมชายเป็นใหญ่ขึ้น

พระเมษชัย ใจสำราญ (2559, หน้า 16) ได้อธิบายระบบสังคมชายเป็นใหญ่ว่า “เป็นระบบโครงสร้างและการปฏิบัติทางสังคมที่ผู้ชายได้ครอบงำ กตขี่ ควบคุม และเอารัดเอาเปรียบผู้หญิง ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม”

นอกจากนี้ ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์นับเป็นช่วงเวลาของการก่อตั้งบ้านเมือง และฟื้นฟูจิตใจของผู้คนหลังจากการสูญเสียกรุงศรีอยุธยา กลุ่มชนชั้นสูงได้พยายามสร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของราชธานีแห่งใหม่ จึงมีการประพันธ์วรรณกรรมคำสอน สตรีขึ้นเป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นการสั่งสอนสตรีและบอกคุณสมบัติในอุดมคติของสตรีชนชั้นสูงที่ต้องประพฤติปฏิบัติตน (อภิวันท์ อดุลยพิเชษฐ์, 2544, หน้า 49-50)

นอกจากนี้ ในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ก็ได้มีการนำรูปแบบเศรษฐกิจทุนนิยมมาใช้ในยุคสมัยดังกล่าวด้วย ซึ่งในยุคนี้มีเจ้าภาษีนายอากรเป็นนายทุนกลุ่มแรกที่ได้ทำการค้ากับต่างชาติ ต่อมาเมื่อปี ค.ศ. 1918 หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 1 รัฐได้ประกาศยกเลิกระบบเจ้าภาษีนายอากร ทำให้เหล่านายทุนขาดฐานทางการเงินที่มั่นคง และบางกลุ่มก็เปลี่ยนจากการเป็นตระกูลพ่อค้าเข้าสู่การเป็นข้าราชการ กลายเป็นขุนนางในระบบราชการใหม่ ทั้งนี้ นายทุนไม่ต้องอาศัยอภิสิทธิ์และการคุ้มครองจากผู้ปกครองดังเช่นในอดีต จากการผลักดันของประเทศตะวันตกทำให้นายทุนระบบใหม่สามารถเข้าสู่ระบบการค้าเสรีแบบเต็มตัวได้ และทำการแข่งขันและแสวงหาผลประโยชน์ภายใต้แนวคิดเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ (พรณี บัวเล็ก, 2543)

แนวคิดโครงสร้างสังคมในบริบทของความเป็นไทยจึงเป็นแนวคิดที่มีความผูกพันกับระบบสังคมชายเป็นใหญ่ ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม และระบบจารีตสังคม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิถีของโสเภณี

โสเภณีนับมีประวัติที่ยาวนาน ซึ่งแต่เดิมอาชีพนี้เป็นอาชีพที่เกิดขึ้นเพื่อการบูชาเทพเจ้า โดยในอดีตผู้หญิงทุกคนจะต้องผ่านพิธีบูชาเจ้าแม่มีลิตตาโดยการบูชาสละพรหมจรรย์ให้แก่ผู้ชาย ผู้ชายเมื่อต้องการจะมีเพศสัมพันธ์กับหญิงคนใดก็จะโยนเหรียญมาที่ตักของผู้หญิง ซึ่งเงินที่ถูกโยนมานั้นก็ต้องให้แก่โบสถ์เพื่อเป็นค่าบำรุงการกุศลทางศาสนาไป สำหรับในสังคมไทยนั้นไม่ปรากฏว่าโสเภณีเกิดขึ้นเมื่อใด แต่สันนิษฐานว่ามีมาแต่บุพกาลแล้ว น่าจะเกิดจากลักษณะของการเป็นทาส เช่น อินเดีย และจีนที่มีการจัดหาหญิงเพื่อมาบำเรอชายทั้งบนเตียงและนอกเตียง อันนำมาซึ่งรายได้จำนวนมากมหาศาลแก่ผู้หญิงที่เป็นโสเภณี ในภายหลังจึงมีผู้เห็นลู่ทางในการทำมาหากินในลักษณะ

ดังกล่าว จึงมีการรวบรวมซื้อหรือไถ่ผู้หญิงออกมาตั้งเป็นสำนักโสเภณี (ปัญญา มินทรขรินทร์, 2504, หน้า 1-2)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเพศวิถี

บังอร เทพเทียน (2552, หน้า 13) อธิบายว่า “เพศวิถี (sexuality) เป็นวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับความปรารถนาทางเพศ ทั้งในด้านการกระทำและการแสดงออกทางอัตลักษณ์ของเพศ มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม มารยาท กิริยา และกรอบกติกาสังคมที่สร้างขึ้นเพื่อกำหนดความสัมพันธ์ของมนุษย์”

นักสตรีนิยมมองว่า “เพศวิถีเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์บุคคล มีความสัมพันธ์ต่อแก่นสารอารมณ์มนุษย์ เกี่ยวข้องกับความรัก และความพึงพอใจ ซึ่งไม่ได้มีสาเหตุจากลักษณะกายภาพ แต่เกิดขึ้นจากการหล่อหลอมทางสังคม” (บังอร เทพเทียน, 2552, หน้า 13-14)

กฤตยา อาชวนิจกุล (2554, หน้า 44) จึงสรุปความว่า “เพศวิถีเป็นวิถีชีวิตทางเพศที่หล่อหลอมขึ้นจากค่านิยม บรรทัดฐาน ระบบคิด และวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวกับความปรารถนาและการแสดงออกทางเพศ ความคิดเกี่ยวกับคู่วัยชีวิตในอุดมคติ และการามรณ์ ซึ่งเป็นระบบคิดและพฤติกรรมที่มีความหมายทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม”

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีสตรีนิยม

ทฤษฎีสตรีนิยมเป็นทฤษฎีที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่เสมอภาคทางเพศระหว่างเพศชายและเพศหญิง ฉะนั้นสิ่งที่นักสตรีนิยมต้องการ คือ การสร้างความเสมอภาคทางเพศให้เกิดขึ้นจริง ไม่ใช่ปรากฏเพียงพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง หรือสถาบันใดสถาบันหนึ่งเท่านั้น พวกเขามองว่า เพศหญิงได้ถูกกดขี่และครอบงำจากเพศชายในทุกพื้นที่ ตั้งแต่ภายในสถาบันครอบครัวจนถึงสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ทำให้ผู้หญิงขาดความเป็นตัวของตัวเองและไม่มีอิสระในชีวิต เพราะต้องพึ่งพาผู้ชายและคำนึงถึงกฎระเบียบของสังคมเสมอ ทำให้ผู้หญิงเกิดความอึดอัดและความคับข้องใจ (กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน, 2551, หน้า 593-594)

วิธีการวิจัย

- 1) รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรม โครงสร้างทางสังคม วิธีของโสเภณี แนวคิดเพศวิถี และทฤษฎีสตรีนิยม มาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย
- 2) วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย
- 3) นำเสนอข้อมูลและอภิปรายผลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (description analysis)

ผลการวิจัย

1. โครงสร้างสังคมที่อยู่ในวรรณกรรมไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2480-2509

โครงสร้างสังคมเป็นโครงสร้างที่ทำหน้าที่ควบคุมความคิดและการกระทำต่าง ๆ ของตัวละครชายและตัวละครหญิง จากการศึกษาวรรณกรรมไทยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโสเภณีทั้งสามเรื่องพบว่า วรรณกรรมทั้งสามเรื่องได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของโสเภณีกับโครงสร้างจารีตสังคม โครงสร้างเศรษฐกิจทุนนิยม และโครงสร้างสังคมชายเป็นใหญ่ มีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 โครงสร้างจารีตสังคม

โครงสร้างจารีตสังคมเป็นโครงสร้างที่เกิดขึ้นจากหลักความประพฤติที่เป็นส่วนหนึ่งของบรรทัดฐานทางสังคม และเป็นสิ่งที่ส่งเสริมความผาสุกสวัสดิ์และความสงบเรียบร้อยของสังคม ซึ่งได้สร้างวาทกรรมขึ้นมาจำนวน 3 ชุดวาทกรรม ได้แก่ วาทกรรมหญิงเข้าถึงง่าย วาทกรรมหญิงเสนียด และวาทกรรมหญิงซื้อได้ด้วยเงิน เพื่อตอกย้ำความคิดเรื่องการเป็นผู้หญิงไม่ดีของโสเภณีให้ฝังลึกลงไป อันมีผลควบคุมความคิด คำพูด และการกระทำของตัวละครภายในเรื่อง

วาทกรรมหญิงเข้าถึงง่าย เป็นชุดความคิดที่ทำให้ตัวละครชายนึกเพียวมีมุมมองต่อโสเภณีว่า เป็นผู้หญิงไม่ถือตัว สามารถคบหาและมีความสัมพันธ์กับชายหลายคนพร้อมกันได้ เช่น ในเรื่อง สนิมสร้อย (2504) ได้แสดงให้เห็นการไม่ถือตัวของโสเภณี เมื่อครั้งที่ทนินได้มาเที่ยวช้อปปิ้งของสมร ทนินก็ได้บอกก้านให้พางามตามาหาตนเอง และเมื่อถามตามาถึง งามตากก็ได้กล่าวหยอกล้อกับทนิน และเลือกที่จะนั่งบนตักของเขา

“สวัสดิ์ค๊ะ-อ้าว”

“โอ! ประชิตของฉัน” เขาลุกขึ้นยืนกางแขนเป็นวงกว้าง “เธอเปลี่ยนทรงผมจนฉันจำเกือบไม่ได้”

“งามตาหรรหะ ใคร ๆ เรียกหนูใหม่ออย่างนี้แล้ว สวยไหมคะอ่าวผมทรงนี้?”

“สวยเสมอ-สาวเสมอ-ทันสมัยเสมอ-น่ายัดทานเสมอ”

“วู้ย! อ่าวพูดหยาบคาย”

หล่อนทำเป็นป้ายเปี่ยงงกอดของเขาไปยังเงอง ทำให้อ้อมแขนคุณทนิ่นว้าง เขาระดากกระต่องเล็กน้อยเมื่อทรุดตัวลงนั่ง สุนิ่แผล้วขึ้นไปอยู่บนตักทันที

หยาตวลไปด้านข้างเล็กน้อยและยกมือทั้งสองขึ้นโอบรอบคอ

(‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2504, หน้า 49)

วาทกรรมหญิงเสนียด เป็นชุดความคิดที่ทำให้หญิงชาวบ้านมีมุมมองต่อหญิงโสเภณีว่าเป็นหญิงมีมลทิน สกปรก แปรเถื่อน และไม่ต้องการปฏิสัมพันธ์หรือคบค้าสมาคมกับผู้ที่อาชีพโสเภณี เช่น ในเรื่อง รอยมลทิน (2509) ได้แสดงให้เห็นท่าทีรังเกียจหญิงโสเภณี จากเหตุการณ์เมื่อพบกับแสงโสมได้ออกมาเดินเลือกซื้อเสื้อผ้า

...แต่พอพี่แสงโสมเข้าไปแทรกยีนใกล้ ๆ คนหนึ่งก็สะกิดเพื่อนให้หันมาดู บางคนทำหน้าฉงน คนในกลุ่มคนหนึ่งจึงพูดเป็นภาษาต่างประเทศขึ้นมาคำหนึ่ง ผลก็คือ...ทั้งกลุ่มนั้นหยุดพูด หยุดคุย หันมาจับตามองดูเราเป็นตาเดียวอย่างไม่เกรงใจ สีหน้านั้นมีอาการคล้ายจะกึ่งขยี้ขยี้ กึ่งดูแคลน ทำให้ฉันท้อรนวาทไปทั้งตัว มือที่จับผ้าชิ้นหนึ่งกำแน่นอย่างไม่มีรู้สึก พี่แสงโสมจ้องมองบ้าง สีหน้าแบบนั้นทำให้ฉันทึ่งรู้ว่าเดี๋ยวจะเกิดอะไรขึ้น !

(ทมยันตี, 2509, หน้า 307-308)

วาทกรรมหญิงชื้อได้ด้วยเงิน เป็นชุดความคิดที่ทำให้ตัวละครชายมีมุมมองต่อหญิงโสเภณีว่าเป็นผู้หญิงที่กระหายเงิน หากผู้ใดมีเงิน ผู้นั้นก็สามารถขบวนการให้โสเภณีกระทำการต่าง ๆ ได้ เช่น ในเรื่อง รอยมลทิน (2509) ภายหลังจากที่ทมได้รับมอบหมายจากองค์กรให้เข้าไปเป็นสายลับในธุรกิจอาบอบนวด ซึ่งเป็นธุรกิจค้าประเวณีรูปแบบใหม่ที่เพิ่งจะเกิดขึ้น เมื่อครั้งที่นายหญิงของสถานอาบอบนวดไปร้านเสริมสวยและไปเยี่ยมญาติ นายผู้ชายที่เรียกว่า “ท่าน” ก็ได้ขอพบทม เพื่อให้ทมได้ให้บริการทางเพศแก่เขา

“หนู...ท่านอยากพบในห้องหนูแน่ะ”

อีกตั้งชั่วโมงกว่าจะถึงเวลานัด ! ฉันซาอ้อน...ถ้ากรรมมารับฉันแล้วเห็นเข้า...
หูฉันอื้อเหมือนกับได้ยินเสียงปืนดังลั่นร้าวอยู่ใกล้ ๆ

‘ท่าน’ คอยอยู่อย่างกระวนกระวายขณะที่ฉันย่างเข้าไป ฉันทำเป็นลั่นกลอน
ให้ดังแกร็ก แต่แท้จริงฉันกระแทกกลอนให้ดัง แล้วจับประตูล็อคไว้เฉย ๆ

...

“มาคุยกันหน่อย หนูนี้ร้ายได้ดีไหม ?”

“ก็ยังไม่ค่อยพอยุติและละค่ะ” ฉันพยายามถ่วงเวลา

“คราวหน้าคราวหลังหนูบอกหัวหน้าเขานะ ฉันจะให้หนูเป็นพิเศษ”

“ขอบคุณค่ะ”

“ไหน...มานั่งนี่ซิ...”

เขاتبลงบนเตียงใกล้ ๆ ตัว ฉันอีกอ้อยอิ่งสักครู่ แต่กลัวพิรุณจึงจำเป็นต้องเดินเข้าไปหา

“น่าน...ว่าง่าย ๆ เผลอยิ่งง ง่าย ๆ ฉันจะเลี้ยงหนูให้ดีกว่านี้ทีเดียว”

(ทมยันตี, 2509, หน้า 462-464)

1.2 โครงสร้างเศรษฐกิจทุนนิยม

โครงสร้างเศรษฐกิจทุนนิยมเป็นโครงสร้างเศรษฐกิจที่มีทุนเป็นปัจจัยการผลิต โดยปัจจัยการผลิตหลักจะอยู่ในมือของกลุ่มนายทุน เมื่อนายทุนต้องการแสวงหากำไรสูงสุด นายทุนก็จะผูกขาดและหาประโยชน์จากทั้งแรงงานและผู้บริโภค โครงสร้างเศรษฐกิจแบบนี้จึงเป็นโครงสร้างที่ทำให้คนเกิดความโลภและความเห็นแก่ตัว (วัชรงามจิตเจริญ, 2552, หน้า 9-16) ทั้งนี้โครงสร้างเศรษฐกิจทุนนิยมได้สร้างวาทกรรมขึ้นมาจำนวน 2 ชุดวาทกรรม ได้แก่ วาทกรรมต้องการเงินมากขึ้น และวาทกรรมเงินแก้ปัญหาได้ เพื่อตอกย้ำอำนาจของเงินและแสดงให้เห็นคุณค่าของเงิน

วาทกรรมต้องการเงินมากขึ้น เป็นชุดความคิดที่แสดงให้เห็นคุณค่าของเงินในฐานะเครื่องมือที่จะสร้างความสุขสบายในชีวิต เช่น ในเรื่อง รอยมลทิน (2509) ในเหตุการณ์เรื่องราวชีวิตของสมพิศที่เมื่อแฟนหนุ่มของเธอต้องการเงินก็จะมาดักกรอสมพิศที่หน้าห้อง

“อย่าเพิ่งกังวลใจฉันได้ไหม เพิ่งกลับมาเหนื่อย ๆ”

พี่พิศพูดเท่านั้นแหละ ๆ แต่แล้วก็มีเสียงดังฉาดใหญ่ พี่พิศลงปอนอกห้อง อยู่กับพื้น แต่ยังไม่เห็นयरกระเป๋าสลึงไ้วแน่น ผู้ชายคนนั้นก้มลงบดขี้ข้าอีกหลายครั้ง จนพี่พิศกลิ้งไปกลิ้งมา ฉันยืนตะลึงตัวแข็งคนอื่นมองดูเฉย ๆ ไม่เข้าไปช่วย นอกจากบางคนตะโกนลอย ๆ ออกมาว่า

“พอเสียทีซีไ้วโย”

“ไม่ใช่เรื่อง อย่าเสือก !”

เขาหันมาตวาด พลังกระชากกระเป๋าที่พิศมาเปิดหยิบธนบัตรใบแดง ๆ หลายใบไปจนหมดแล้วโยนกระเป๋ไ้วข้างพี่พิศ พลังเดินดุ่มออกจากบ้าน โดยไม่เหลียวหลัง...

(ทมยันตี, 2509, หน้า 33-34)

วาทกรรมเงินแก้ปัญหาได้ เป็นชุดความคิดที่ตอกย้ำให้คนเห็นอำนาจของเงินในฐานะเครื่องมือที่สามารถแก้ไขปัญหาคความยากจนและปัญหาสุขภาพ ทำให้โสเภณีต่างปรารถนาที่จะมีเงิน เพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเธอดีขึ้น เช่น ในเรื่องหญิงคนชั้ว (2480) เมื่อสมรได้เจ็บป่วย รื่นก็จำเป็นที่จะต้องออกไปเป็นโสเภณีอีกครั้ง

“พี่ก็รู้้อยู่แก็ใจ ว่าฉันมีทางใดบ้างที่จะไ้วเงินมา นอกจาก...” กลืนความตื่นตันใจที่วิ่งขึ้นมาจากอยู่ทีล้าคอ “นอกจากจะหันไปทางเก่า ทางที่เคยผ่าน มาแล้ว”

“รื่น !” สมรร้องอย่างตกระลึง

(ก.สุรางคนางค์, 2480, หน้า 171-172)

1.3 โครงสร้างสังคมชายเป็นใหญ่

โครงสร้างสังคมชายเป็นใหญ่เป็นโครงสร้างสังคมที่ได้กตขี้ผู้หญิงให้เสียเปรียบผู้ชาย ทำให้ผู้หญิงขาดอิสรภาพในการใช้ชีวิต และต้องเป็นผู้รองรับอารมณ์และคอยปรนนิบัติผู้ชาย (เพ็ญประภา ภัทรานุกรม, 2548, หน้า 1; พลากร เจียมธีระนาถ, 2554, หน้า 1) ซึ่งโครงสร้างดังกล่าวได้สร้างวาทกรรมขึ้นมาจำนวน 3 ชุดวาทกรรมได้แก็ วาทกรรมผู้คุ้มภัย วาทกรรมวัตถุทางเพศ และวาทกรรมผู้ออกคำสั่ง

วาทกรรมผู้คุ้มภัย เป็นชุดความคิดที่ปลูกฝังความคิดให้แก็ผู้ชายว่ามีร่างกายที่เหนือกว่าผู้หญิง ทำให้ผู้คุ้มช้องต้องรับหน้าที่คุ้มครองและปกป้องผู้หญิง

เมื่อพวกเขาตกอยู่ในอันตราย เช่น ในเรื่อง รอยมลทิน (2509) พบว่า มีการแสดงบทบาทเป็นผู้ปกป้องผู้หญิงของผู้ชาย ในเหตุการณ์ที่สุริยันพี่ชายของทมได้มาเที่ยวช่องและกล่าวว่าพาโสเภณีภายในช่องไปข้างนอกโดยไม่จ่ายเงิน อีกทั้งยังจะเรียกร้องเอาเงินจากทม กรณีซึ่งอยู่ในเหตุการณ์จึงได้กล่าวขึ้นว่า

“อะไรกัน ?”

เสียงหัวเราะสอตันขึ้นมากลางคั่น ฉันเหลียวไปอย่างตั้งใจ ‘นายคนพูดน้อย’ นั้นเอง ทำท่าทางเขาเหมือนกับไม่มีอะไรเกิดขึ้น แต่ดวงตาเป็นประกายอย่างน่ากลัว

“ไม่ใช่ธุระกงการอะไร อย่ามาเกี่ยว”

“พูดอย่างนั้นก็ไม่ได้ ถ้านายจะไปต่อยกับเพื่อนนายที่ไหน ฉันจะไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับเลย แต่นายจะเล่นรังแกผู้หญิง เห็นจะไม่ดี”

“ล้อหลิกไปเสียดี ๆ จะสวยกว่า”

“มันหน้าที่ของฉันนี่นาย !”

(ทมยันตี, 2509, หน้า 413-414)

วาทกรรมวัตถุทางเพศ เป็นชุดความคิดที่สร้างมุมมองให้แก่ผู้ชายที่มีต่อผู้หญิงว่า อยู่ในฐานะวัตถุสิ่งของระบายความใคร่เท่านั้น เมื่อผู้ชายเกิดอารมณ์ทางเพศขึ้น ผู้ชายก็ต้องการที่จะร่วมรักกับผู้หญิงสักคนหนึ่งโดยไม่สนใจว่าผู้หญิงที่ตนร่วมรักจะเต็มใจร่วมรักกับตนหรือไม่ เช่น ในเรื่อง สนิมสร้อย (2504) เมื่อวงเดือนอาบน้ำเสร็จ ก้านที่ได้มองเห็นทรวดทรงสรีระของวงเดือนก็เกิดอารมณ์ทางเพศขึ้นอีกครั้ง และใช้กำลังบังคับให้หล่อนร่วมรักกับตน

“อย่าคะพี่ก้าน” วงเดือนปิดป้องด้วยน้ำเสียง ขยับตัวไหวริกอยู่ในอ้อมแขนตะกลามของข้าพเจ้า “ดูซี ! เนื้อตัวเปียกหมดแล้วเห็นไหม”

“ขอให้พี่ชื่นใจเถิด” ข้าพเจ้าได้ยินเสียงเหมือนคนสาลักน้ำของตัวเอง

วงเดือนพยายามเบี่ยงบ่าย ขณะข้าพเจ้าจูบตรงริมหูแล้วรู้ดตัวทรุดลงพรมอาการแห่งความรักไปทั่วร่างยังไม่สะเด็ดน้ำของหล่อน

(‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2504, หน้า 196-197)

วาทกรรมผู้ออกคำสั่ง เป็นชุดความคิดที่สร้างนิสัยการเป็นผู้ควบคุมให้แก่ผู้ชาย เช่น ในเรื่อง สนิมสร้อย (2504) ในเหตุการณ์เมื่อประวิมาเที่ยวที่ช่องของสมรด้วยท่าทีเมามาย สมรก็ได้ออกคำสั่งให้ก้านผู้คุมช่องไปตามระชะขมาให้บริการแก่ประวิมา

ข้าพเจ้ารีบไปที่นั่นทีเดียว กลิ่นเหม็น คาวไฟ และกับข้าวกันสำหรับแตะ
จมูก ฟุ้ง ยอดกระถินและน้ำพริกกะปิ แกร่งสัมน้ำมันเปรี้ยว และหอมกระเทียม
ในกระจาดส่งกลิ่นอับร่านาเวียนหัว พอเปิดไฟขึ้น จังจกที่กำลังเก็บเศษอาหาร
กินตามพื้นร่องทัก แล้ววิ่งหนีกันเกรียวเข้าไปตามใต้ตู้กับข้าวและซอกฝา อีช่วย
นอนคุคู้ใส่เสื้อในตัวเดียวอยู่บนเสื่อกระจุต-ชายเปื่อยกรุย-ทางมุมครัวด้านไกล
เตาไฟ ติดกับกะละมังใบใหญ่ใส่ซามที่ยังไม่ได้ล้างเหม็นคาวอุ

มั่งไม่มีกาง มีแต่หมอนปลาสติคดำเป็นคาบใบเดียวหนุนหัว น้ำลาย
ไหลยืดยาด ผ้าถูกลกขึ้นไปเกือบถึงสะเอว

เมื่อข้าพเจ้าใช้ตีนสะกดมันเบา ๆ อีช่วยพลิกตัวเขยื้อนหันหน้าออกมา
กลางห้อง ยุงตุงฟุ้งที่เกาะอยู่ตามใบหน้าและเนื้อตัวแตกฮือ ส่งเสียงร้องหือ ๆ
เป็นดนตรีที่ฟังแล้วทั้งแสบและคัน

อีช่วยเกาต้นขาตังแซวก ๆ ทั้งตายงหลับ บนอุ้งในคอ

“ลุกขึ้นเดี๋ยวนี้-อีเวอร์ เฮ้ย ! บอกว่าให้ลุกขึ้น ได้ยินไหม ?”

(‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2504, หน้า 23-24)

2. วิถีของหญิงโสเภณีที่อยู่ในวรรณกรรมไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2480-2509

วิถีของหญิงโสเภณีเป็นรูปแบบของพฤติกรรม ความคิด และการกระทำ
ของผู้หญิงโสเภณีที่พบในวรรณกรรมไทยระหว่างปี พ.ศ. 2480-2509 อันแสดงให้เห็น
การโต้ตอบระหว่างโสเภณีกับสังคม มีรายละเอียดดังนี้

2.1 สาเหตุของการประกอบอาชีพโสเภณี

จากการศึกษาวรรณกรรมไทยที่ตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2480-2509 พบว่า
ผู้หญิงต้องมาเป็นโสเภณีด้วยเหตุผลสองประการ คือ ความยากจน และการถูกล่อลวง

ความยากจน เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงต้องตัดสินใจประกอบอาชีพ
เป็นโสเภณีด้วยตัวของเธอเอง ด้วยความเชื่อที่ว่า หากเธอเป็นโสเภณีจะสามารถใช้
เวลาเพียงสั้น ๆ ก็หาเงินจำนวนมหาศาลได้ เช่น เรื่องราวในชีวิตของทม ตัวละคร
หญิงโสเภณีในเรื่อง รอยมลทิน (2509) ที่ได้ตัดสินใจเป็นโสเภณี เนื่องจากต้องการเงิน
จำนวนมากเป็นค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลแม่ของเธอ

...ฉันบอกไม่ถูกหรือกว่า ฉันรู้สึกอย่างไรต่อการตัดสินใจครั้งกระนั้น
รู้สึกคล้ายกับประสาทซิดซา ไม่รับรู้ต่อความรู้สึกใด ๆ ทั้งสิ้น ฉันลงมือกางมุ้ง
ของตัวเอง...ของพ่อ ร่างกาย...แขนขาคล้ายเครื่องจักร... เกือบสามทุ่มฉันจึงไป
อาบน้ำที่ตมหลังบ้าน แล้วแต่งตัว... ฉันแต่งตัวเหมือนอย่างครั้งที่เคยออกไปพบ
คุณชาญชัย เพียงแต่ว่าวันนี้ผู้ชายที่ฉันออกไปพบ จะไม่ใช่คุณชาญชัยเท่านั้น !
(ทมยันตี, 2509, หน้า 102)

การถูกล่อลวง เป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้หญิงต้องเป็นโสเภณี เพราะเธอถูก
ผู้ชายหลอกมาขายที่ซ่อง เช่น ในเรื่อง หญิงคนชั่ว (2480) ในเรื่องนั้นрінได้ผูกสมิครใจ
รักใคร่กับวิชัย แล้วจึงลอบแอบมาหาเขาทุกคืน ก่อนที่วิชัยจะขวนรีนหนีออกจากบ้าน
ไปอยู่กรุงเทพฯ กับตน

เมื่อเขาเห็นหวานเลื่อมใสมากขึ้น เขาจึงออกปากชักชวนให้หวาน
ไปอยู่กับเขาที่บางกอก ไม่ต้องสงสัยว่า หลังจากเขาอันวอนนานเข้าหวานจะ
ไม่ตกลงใจ ความคิดของหวานมีอยู่ก่อนแล้วว่าหวานอยากไปบางกอก เคยเห็น
หญิงชาวบางกอกเขาออกมาที่นี่ เขาแต่งตัวสวย น่าเอ็นดู จะเดินจะนั่งก็ผิดกับ
พวกชาวบ้านนี้ หวานชอบทำตัวให้เหมือนเขาบ้าง

(ก.สุรางคนางค์, 2480, หน้า 58-59)

2.2 การผลักดันอาชีพโสเภณีให้คงอยู่

อาชีพโสเภณีถูกผลักดันให้คงอยู่เพราะเป็นอาชีพที่สามารถทดแทน
ปมด้อยภายในครอบครัว และการมีรสนิยมทางเพศที่ไม่ปกติ

การทดแทนปมด้อยภายในครอบครัว เป็นสาเหตุที่ผลักดันให้อาชีพ
โสเภณีคงอยู่ เพราะสามารถช่วยบรรเทาความอัดอั้นทางเพศที่เกิดจากภรรยาไม่อาจ
บรรเทาความรู้สึกทางเพศของผู้เป็นสามีได้ ปรากฏในเรื่อง สนิมสร้อย (2504) ครั้งหนึ่ง
ก้านได้กล่าวถึงเรื่องราวชีวิตสมรสของกลุ่มลูกค้ำว่า

...ผู้ชายคนหนึ่งเคยเล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า ภรรยาของเขาเป็นคนขี้อาย
หล่อนอายขึ้นกระทั่งในห้องอาบน้ำที่มีติดหล่อนกึ่งงระโจมอก สนิมเสี่ยม
และกลัวเกรงแม้การแสวงรสตีมตำระหว่างผิวเมียมในความมืดของกลางคืน
สิ่งเหล่านี้ทำให้เขาารู้สึกว่าขาดอะไรไปมากทีเดียวในชีวิตแต่งงาน เขาจึงลอบมาหา

ผู้หญิงบ้านเราทุกครั้งที่มีโอกาส ทั้งที่เขายังรักนับถือหล่อนเป็นเทพธิดาประจำชีวิตของเขา

(‘รงค์ วงสวรรณ, 2504, หน้า 285)

การมีรสนิยมทางเพศที่ไม่ปกติ เป็นสาเหตุที่ผลักดันให้อาชีพโสเภณีคงอยู่ เพราะสามารถช่วยบรรเทาผู้ที่มีรสนิยมทางเพศผิดปกติได้ ปรากฏในเรื่อง รอยมลทิน (2509) ในครั้งหนึ่งมีแขกที่มีอาการผิดปกติทางเพศมาเที่ยวช่องของคุณเภา

คุณเภาตัดบทแล้วเข้าไปเจรจากับ “แขก” อยู่สักครู่ พออันจึ่ง กลับออกไปอย่างผิดหวัง ปรากฏว่าคนประเภทนี้มีความสุขได้ก็ต่อเมื่อได้ ทารุณกับผู้หญิงเสียก่อน ผิดกับคนอื่นอีกจำนวนหนึ่งซึ่งฉันทมารู้ทีหลังจากคุณหมอ ประจำตัวว่าเป็นคนประเภท เนโตรพีเลีย ประเภทนี้กลับชอบผู้หญิงแบบ “ศพ” เสียมากกว่า หลายคนเคยบอกฉันว่า ลูกค้าประเภทนี้มักจะขอร้องให้อยู่นิ่ง ๆ หรือถ้าจะแต่งชุดขาว ๆ แม้แต่ใช้ผ้าปูที่นอนห่อตัวไว้ก็ยังดี โดยจะให้เงินรางวัล เป็นพิเศษ นอกเหนือจากอัตราตามปกติ และยังมีคนอีกมากมายที่ขอร้องให้ พวกเขาทำอะไรแปลก ๆ โดยเสนออัตราค่าตัวให้อย่างสูงลิ่ว แต่น่าขันที่สุด คือ ประเภทแอบดู ฉันเคยพบผู้ชายแบบนี้ตามโรงแรมหลายครั้ง ในขณะที่ฉันยัง ไม่ได้ประจำ “บ้าน” ความสุขของบุคคลประเภทนี้อยู่ที่ได้แอบดูคนอื่นตามโรงแรม ถ้าไม่ใช่ผาผนังเป็นตึกแล้ว จะมีรูปพรทั่วไปหมดราวกับกะซอนก็ไม่ปาน แม้แต่ ในโรงแรมชั้นดีบางแห่งก็ยังมีรูปที่เจาะไว้ลับ ๆ อย่างน้อยหนึ่งแห่ง ซึ่งพวกเด็ก โรงแรมเท่านั้นจึงจะรู้ว่าอยู่ที่ไหน ในเวลากลางคืนบุคคลพวกนี้แทบจะไม่ได้นอน แต่จะเที่ยวท้อม ๆ ไปตามห้องโน้นห้องนี้ บางครั้งเจ้าของห้องจับได้ ก็มักจะเกิด เรื่องกันอยู่เสมอ สำหรับตาม “บ้าน” นาน ๆ ครั้งจะมีบุคคลประเภทนี้มาซุบซิบ คุณเภา ขอแอบดูโดยจะให้อัตราตามปกติ แต่ก็จะโดนคุณเภาตะเพิดกลับไป เสมอ ฉันเคยรู้ว่า “บางบ้าน” ยินดีให้บริการชนิดนี้เพราะมีแต่ได้โดยไม่ต้อง เสียอะไรทั้งสิ้น...

(ทมยันตี, 2509, หน้า 366-368)

2.3 กลไกการบริการทางเพศ

กลไกการบริการทางเพศเป็นกลไกที่เกิดขึ้นจากเหตุผลทางเศรษฐกิจ แบบทุนนิยม ทำให้ทางช่องโสเภณีได้คิดค้นวิธีการที่จะแสวงหาผลกำไรสูงสุด ช่องโสเภณี

จึงได้สร้างจินตนาการเกี่ยวกับโสเภณี เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ต้องการร่วมเพศกับโสเภณี มีรายละเอียดดังนี้

การแสวงหาประโยชน์จากโสเภณี

ในการแสวงหาประโยชน์จากโสเภณีพบว่า ช่องได้สร้างจินตนาการให้เกิดกับลูกค้าใน 3 ลักษณะ ได้แก่ จินตนาการเรื่องบุตรีเศรษฐี จินตนาการเรื่องหญิงนักศึกษา และจินตนาการเรื่องหญิงยากจน

- **จินตนาการเรื่องบุตรีเศรษฐี** เป็นจินตนาการที่ทางช่องโสเภณีสร้างขึ้น โดยกำหนดให้เป็นภุมิหลังของระชวย ตัวละครหญิงที่เป็นทั้งโสเภณีและผู้ช่วยแม่ครัวของคุณป้าฉิม แม่ครัวประจำช่องของสมร โดยจินตนาการดังกล่าวเป็นจินตนาการที่ก้านเป็นผู้แต่งขึ้น เพื่อโน้มน้าวให้นายหน้าขายประกันชีวิตยอมซื้อบริการทางเพศของระชวย

นายหน้าขายประกันชีวิตเล็กคิ้วฟ่องอย่างตั้งใจเมื่อข้าพเจ้าเล่านวนิยายชีวิตที่เสกสรรค์ขึ้นว่า ...ระชวยมาจากครอบครัวของคนชั้นกลาง พื้นเพอยู่ทางสิงห์บุรี พ่อของหล่อนมีนาเกือบร้อยไร่ แม่มีห้องแถวให้เช่ายี่สิบห้องในตลาดหล่อนได้รับการศึกษาชั้นมัธยมบริบูรณ์ กำลังคิดจะขยับขยายเข้ามาเรียนต่อในกรุงเทพฯ ก็พอดีสิ้นบุญพ่อเสียก่อน แม่มีลูกคนเดียวจึงไม่ยากให้พลัดพรากกัน แม้ว่าหล่อนจะรำร้อจะเข้ามาเรียนวิชาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งของกุลสตรี ระชวยแตกเนื้อสาวในระหว่างเวลานี้ แม่ของหล่อนจึงถือเป็นเหตุผลที่จะคัดค้านอย่างหนักหน่วง

(‘รงค์ วงสวรรณ, 2504, หน้า 183-184)

- **จินตนาการเรื่องหญิงนักศึกษา** เป็นจินตนาการที่ทางช่องโสเภณีสร้างขึ้น โดยจินตนาการดังกล่าวเป็นจินตนาการที่ถูกสร้างขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวช่องโสเภณี อันจะทำให้ช่องโสเภณีมีรายได้ที่มากขึ้น เช่น ในเรื่อง รอยมลทิน (2509) พบว่า มีการสร้างจินตนาการเกี่ยวกับภุมิหลังของโสเภณีว่าเป็นนักศึกษา โดยเมื่อคุณเอกเห็นว่าผมเป็นผู้ที่มีความใฝ่เรียนรู้ คุณเอกก็ได้สนับสนุนผลักดันให้ผมได้ศึกษาเล่าเรียน พร้อมทั้งกระจายข่าวให้แก่นักเที่ยวชายว่าที่ช่องของเธอมีนักศึกษา

“บ้านนี้มีเด็กนักเรียน !”

“แขก” หลายคนและเลื่อมถึงฉัน แต่คุณเภาปฏิเสธว่า

“เด็กกำลังสอบคะ แกไม่ทำงาน !”

และคุณเภาก็เริ่มได้หวัคคิดใหม่ หลังจากสอบแล้ว ฉันก็ยังถูกกักตัว มีให้ทำ ‘งาน’ รวมทั้งถูกคุณเภาสั่งไม่ให้แต่งตัวอย่างอื่นนอกจากชุดน้ำเงินขาว ที่คุณเภาหามาให้อีก มองดูเงิน ๆ คล้าย ๆ กับชุดเด็กนักเรียนไม่มีผิด คุณเภาลองให้ฉันถักเปียหลวม ๆ สองข้างแล้วก็เกิดชอบใจว่า หน้าฉันรับกับผมแบบนั้นมองดูคล้ายเด็กนักเรียนจริง ๆ ฉันจึงต้องทำผมทรงนั้นตลอดเวลา คนในบ้านจึงขนานนามฉันใหม่ว่า

“อีหนู !”

(ทมยันตี, 2509, หน้า 338-339)

- **จินตนาการเรื่องหญิงยากจน** เป็นจินตนาการที่ทางช่องโสเภณีสร้างขึ้นโดยกำหนดให้เป็นภูมิหลังของสุนี ตัวละครโสเภณีจากเรื่องสนิมสร้อย (2504) โดยจินตนาการนี้เป็นจินตนาการที่ก้านแต่งขึ้นโดยใช้ประโยชน์จากการที่สุนีไม่เป็นที่ติตปากของเหล่านักเที่ยว

...ข้าพเจ้าชื่นชมหล่อนเพราะความมีรสนิยมเรียบ ๆ กรุงเทพฯ แกมชนบท หล่อนไม่เป็นคนมีชื่อเสียงติดปากนักเที่ยวด้วย นี่เป็นอุปกรณสำคัญที่เราจะทำได้ไม่ยากให้ใครเชื่อว่า หล่อนเป็นแม่ค้าผลไม้อยู่ในตลาดยอด หนีพ่อแม่ออกจากบ้านมาหากิน

หรือหล่อนคือเมียคนขับแท็กซี่ที่ยากจนและกำลังเป็นวันโรค หล่อนจะเป็นใครก็ได้ นอกจากผู้หญิงที่สวยจัดจ้านแห่งกรุงเทพฯ

(‘รงค์ วงสวรรณ, 2504, หน้า 163-164)

การสอดรับตอนนโยบายช่องโสเภณี

การสอดรับตอนนโยบายช่องโสเภณีเป็นการแสดงออกของโสเภณีที่สอดคล้องกับบทบาทที่พวกเขาได้รับ มีรายละเอียดดังนี้

- **การสอดรับตอนนโยบายช่องโสเภณีในด้านรูปร่าง** พบว่า เป็นการแสดงออกของโสเภณีที่เปิดโอกาสให้ตัวละครชายได้เห็นหรือสัมผัสกับสัดส่วนรูปร่าง

ของโสเภณี เช่น ในเรื่อง สนิมสร้อย (2504) พบภาพของโสเภณีที่ใช้รูปร่างเป็นเครื่องมือในการสร้างอารมณ์เสนาหาทางเพศ ผ่านการแสดงออกของระชวย

...ภาพที่มองเห็นอยู่เบื้องหน้าคือสาวทรงงามนางหนึ่ง ยืนแนบท้องกับขอบหน้าต่าง หันหลังให้สลีปส์เม็ดมะปรางเพียงขึ้นเดียวและรองเท้าสูงเปิดส้น นวลเด่นอยู่ในแสงสลัว ขับผิวคมขาวของหล่อนให้ดูผิดผาด ระชวยทั้งน้ำหนักตัวอยู่บนขาข้างหนึ่ง อีกข้างเบนปลายเท้าทอดชี้ไปข้างหน้า ยกเอวเล็กน้อย มองเห็นเส้นกล้ามเนื้อเป็นรอยระหว่างสะโพก รวากับภาพสลักหินคนละชิ้นส่วน วางซ้อนกันอยู่ มือข้างหนึ่งของหล่อนไต่เลื้อยอยู่กับขายม่านหน้าต่าง ผมตัดสั้นเคียงต้นคอ พุสยายเป็นเงาวาวสะท้อนแสงที่ทวนซอนเข้ามาหล่อนไม่ไหวติง

หล่อนยืนอยู่เช่นนั้น ประหนึ่งว่าได้รวบรวมทั้งความเศร้าสร้อย และยวนเย้าอยู่ในเรือนร่างของคนคนเดียว และพยายามส่งความรู้สึกนี้มาทางกระแสใจ

(‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2504, หน้า 185)

- การสอดรับตอนนโยบายช่องโสเภณีในด้านจริต พบว่า จริตถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างอารมณ์เสนาให้เกิดแก่ตัวละครชาย เช่น ในเรื่อง สนิมสร้อย (2504) หลังจากที่ยืมตาพบว่า มีนักเที่ยวชายเข้ามายังช่องของสมร เธอก็รีบเดินเข้าไปหากลุ่มนักเที่ยวเหล่านั้น และแสดงจริตมารยาของเธอทันที

หล่อนไม่รังรอที่จะเดินแหวกเข้าไปกลางกลุ่มคนเหล่านั้น

“หมั่นไส้จริง ! คนก็ยืนอยู่ตรงนี้ทำเป็นมองไม่เห็น” หล่อนใส่จริต “จะมีแกใจเรียกมากินเบียร์สักแก้วก็ยังดี”

นักกฎหมายคนหนึ่งฉุดหล่อนลงบนตักของเขา

“อย่างนะ ! เค้าโกรธตัวแล้วจะบอกให้” หล่อนจิบปากจิบคอ “อืมรีอุตส่าห์คอยค้อยคอย หายเงิบฉิบไปเลย”

หล่อนไพล่จากตักชายคนหนึ่งไปหาอีกคนหนึ่ง “อืมรักคุณคนนี่ดีกว่านะคุณนะ ให้อืมรักคุณได้ไหมคะ”

(‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2504, หน้า 180-181)

- การสอดรับตอนนโยบายช่องโสเภณีในด้านเครื่องแต่งกาย พบว่า โสเภณีใช้เพื่อสร้างอารมณ์เสน่ห์ให้เกิดแก่ตัวละครชาย เช่น เรื่อง สนิมสร้อย (2504) ภายหลังจากที่ก้านเห็นวานรีเพิ่งจะกลับมาจากข้างนอก ก้านก็ได้ถามถึงการออกไปค้าประเวณีข้างนอกของนรีว่า

“พี่สมรบอกว่า...” นรีเสียงแหบเครือ “...ไอ้ลูกเก่าเจ้พวกนั้นมันชอบแต่ทุหลามมันบู กินฮ้อตต็อกไม่เป็น นี่จะต้องไปเปลี่ยนเป็นก็ฟ้าสักหน่อย ลองอีกที คอยดูนะพี่ก้าน นะจะฉีกตะเข็บข้างขึ้นไปถึงสะเอวเทียว”

หล่อนประชดประเทียดความเฮงชวย

(‘รงค์ วงษ์สวรรค์, 2504, หน้า 50-51)

2.4 ความไฝฝืนของโสเภณี

แม้ผู้หญิงที่ทำอาชีพโสเภณีจะถูกตราหน้าว่าเป็นผู้หญิงเลวทรามต่ำช้า ทำให้ส่วนใหญ่ไม่ยอมรับ และไม่ให้เกิดิตรีผู้ทำอาชีพนี้ในฐานะเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน (ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2546, หน้า 25) แต่ก็พบว่า มีผู้หญิงจำนวนหนึ่งที่ตัดสินใจเลือกทำอาชีพด้วยตัวของตนเอง เนื่องจากเชื่อว่า อาชีพนี้จะสามารถสร้างรายได้จำนวนมหาศาลให้แก่ตนได้ ซึ่งจากการศึกษาวรรณกรรมไทยที่ตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2480-2509 พบว่า โสเภณีมีความไฝฝืนอยู่สองประการ คือ ความไฝฝืนเกี่ยวกับการสร้างเนื้อสร้างตัว และความไฝฝืนเกี่ยวกับความผาสุกของสมาชิกในครอบครัว มีรายละเอียดดังนี้

ความไฝฝืนเกี่ยวกับการสร้างเนื้อสร้างตัว เป็นความไฝฝืนที่เกิดขึ้นจากการที่โสเภณีเชื่อว่าผู้ทำอาชีพนี้จะมีฐานะร่ำรวย เช่น ในเรื่อง รอยมลทิน (2509) หมด ตัวละครเอกหญิงของเรื่องได้เล่าเกี่ยวกับความฝืนของตนกับกรรมว่า

“เธอคิดจะยึดอาชีพนี้อยู่เรื่อย ๆ หรือยังงัย ?”

“ไม่คิดหรอกค่ะ ฉันกำลังรวบรวมเงินสักก้อน...อยากตั้งร้านของตัวเอง...”

(ทมยันตี, 2509, หน้า 450)

ความไฝฝืนเกี่ยวกับความผาสุกของสมาชิกในครอบครัว เป็นความไฝฝืนที่เกิดขึ้นจากการที่โสเภณีต้องการให้สมาชิกในครอบครัวมีความสุข เช่น ในเรื่อง หญิงคนชั่ว (2480) ภายหลังจากที่สมรล้มป่วยลง รื่นก็จำเป็นต้องกลับไปเป็นโสเภณีอีกครั้งเพื่อหาเงินเป็นค่ารักษาสมารและค่าเลี้ยงดูลูก

“ไม่ใช่แต่ที่คนเดียวหรอกจ๊ะ” รื่นคำ “ฉันทำเพื่อตัวของฉันและลูกด้วย
ฉันคิดดูแล้วว่า อย่างไรก็ตาม ฉันก็ต้องชวนขวายนมาเลี้ยงลูกต่อไปจนโต
จะทิ้งข้างไม่เอาใจใส่อย่างคนอื่นทำนั้นไม่ได้ เพราะลูกบริสุทธิ์เกินไปที่จะมา
พลอยรับบาปเกี่ยวข้องในการกระทำของพ่อแม่ เมื่อเราสร้างให้เกิดมา เราก็ต้อง
ประคับประคองอุ้มชูไปจนกว่าจะสิ้นชีวิต”

(ก.สุรางคนางค์, 2480, หน้า 172-173)

จากการศึกษาประเด็นโครงสร้างสังคมและวิถีของหญิงโสเภณีที่อยู่ในวรรณกรรมไทย
ระหว่างปี พ.ศ. 2480-2509 สามารถนำมาเขียนเป็นตารางแสดงการวิเคราะห์ได้ ดังนี้

ประเด็นการวิเคราะห์	รายละเอียด
1. โครงสร้างสังคมที่อยู่ในวรรณกรรม	
1.1 โครงสร้างจารีตสังคม	วาทกรรมหญิงเข้าถึงง่าย วาทกรรมหญิงเสนียด และวาทกรรมหญิงซื้อได้ด้วยเงิน
1.2 โครงสร้างเศรษฐกิจทุนนิยม	วาทกรรมต้องการเงินมากขึ้น และวาทกรรมเงิน แก้ปัญหาได้
1.3 โครงสร้างสังคมชายเป็นใหญ่	วาทกรรมผู้คุ้มภัย วาทกรรมวัตถุทางเพศ และวาทกรรมผู้ออกคำสั่ง
2. วิถีของหญิงโสเภณีที่อยู่ในวรรณกรรมไทย	
2.1 สาเหตุของการประกอบอาชีพโสเภณี	ความยากจน และการถูกล่อลวง
2.2 การผลักดันอาชีพโสเภณีให้คงอยู่	การทดแทนปมด้อยภายในครอบครัว และการมีรสนิยมทางเพศที่ไม่ปกติ
2.3 กลไกการบริการทางเพศ	การแสวงหาประโยชน์จากโสเภณี และการสอดรับ ต่อนโยบายช่องโสเภณี
2.4 ความไฝฝันของโสเภณี	ความไฝฝันเกี่ยวกับการสร้างเนื้อสร้างตัว และ ความไฝฝันเกี่ยวกับความผาสุกของสมาชิกในครอบครัว

จากข้างต้นแสดงให้เห็นว่า โครงสร้างสังคมเกิดขึ้นจากโครงสร้างจารีตสังคม
โครงสร้างเศรษฐกิจทุนนิยม และโครงสร้างสังคมชายเป็นใหญ่ โดยโครงสร้างจารีตสังคม
ได้สร้างวาทกรรมหญิงเข้าถึงง่าย วาทกรรมหญิงเสนียด และวาทกรรมหญิงซื้อได้ด้วยเงิน

ส่วนโครงสร้างเศรษฐกิจทุนนิยมได้สร้างวาทกรรมต้องการเงินมากขึ้นและวาทกรรมเงินแก้ปัญหาได้ โครงสร้างสังคมชายเป็นใหญ่ได้สร้างวาทกรรมผู้คุ้มภัย วาทกรรมวัตถุทางเพศ และวาทกรรมผู้ออกคำสั่ง ขณะที่ประเด็นวิถีของหญิงโสเภณีพบว่า โสเภณีเกิดขึ้นจากการถูกล่อลวงและสถานะครอบครัวที่ยากจน ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้อาชีพนี้คงอยู่เพราะปัจจัยความอ่อนแอของสถาบันครอบครัวที่รกรายไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการทางเพศของสามี และบำบัตชายที่มีรสนิยมทางเพศผิดปกติ ซึ่งจากเหตุผลทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้ช่องโสเภณีได้คิดค้นวิธีการแสวงหากำไรสูงสุด จากการสร้างจินตนาการเกี่ยวกับโสเภณี และการใช้เสน่ห์ของโสเภณีด้านรูปร่าง จริต และเครื่องแต่งกาย เพื่อเร้าอารมณ์ทางเพศของกลุ่มนักท่องเที่ยวโดยหญิงโสเภณีนั่นไม่อาจล้มเลิกอาชีพนี้ได้เพราะต้องการสร้างตัว และต้องการให้ครอบครัวมีความสุข

อภิปรายผล

จากการศึกษาในประเด็น “โครงสร้างสังคมและวิถีของหญิงโสเภณีที่อยู่ในวรรณกรรมไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2480-2509” พบว่า วรรณกรรมไทยช่วงเวลาดังกล่าวได้แสดงให้เห็นโครงสร้างจำนวน 3 โครงสร้าง ได้แก่ โครงสร้างจารีตสังคม โครงสร้างเศรษฐกิจทุนนิยม และโครงสร้างสังคมชายเป็นใหญ่ โดยทั้งสามโครงสร้างได้ส่งผลต่อตัวละครที่อยู่ในสถานะต่าง ๆ ในเรื่อง ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคม ในระดับปัจเจกบุคคล จากอิทธิพลของโครงสร้างทุนนิยมทำให้ตัวละครต่าง ๆ ล้วนแสวงหาความมั่งคั่งในชีวิต เพื่ออำนวยความสะดวกสบายแก่ตน ในระดับสังคม อิทธิพลของโครงสร้างจารีตสังคมได้สร้างมุมมองให้แก่ตัวละครแวดล้อมให้มีมุมมองต่อตัวละครหญิงโสเภณีในลักษณะการดูถูกดูแคลน และการกล่าวหาว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี ประเด็นที่น่าสนใจ คือ โครงสร้างสังคมชายเป็นใหญ่มิได้เป็นโครงสร้างที่ปรากฏขึ้นในเฉพาะในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเท่านั้น หากเป็นโครงสร้างที่สามารถปรับตัวเข้าได้กับหลากหลายพื้นที่ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคม จนกลายเป็นความเชื่อและค่านิยมที่ยังรากลึกอยู่ในโครงสร้างสังคมต่าง ๆ (ภัสสร ลิมานนท์, 2542) ในแง่นี้วรรณกรรมไทยระหว่างปี พ.ศ. 2480-2509 จึงเป็นวรรณกรรมที่แสดงให้เห็นปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจากระบบคิดชายเป็นใหญ่ที่แฝงตัวซ่อนเร้นอยู่ในทุกโครงสร้างสังคมไทย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาโครงสร้างสังคมที่มีตัวละครเอกเป็นผู้ที่มีรูปแบบพฤติกรรมหรือความคิดที่สังคมมีทัศนคติในแง่ลบได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

ผู้วิจัยควรศึกษาตัวละครที่ประกอบอาชีพอื่นที่สังคมมีทัศนคติในแง่ลบ เพื่อค้นหารูปแบบของปฏิบัติการทางสังคมที่ได้กระทำต่อผู้ประกอบอาชีพกลุ่มดังกล่าว อันจะทำให้เห็นถึงกลไกการสร้างกรอบความคิดทางสังคม

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

รายการอ้างอิง

- ก. สุรางคนางค์. (2480). *หญิงคนชั่ว*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554). เพศวิถีที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทย. ใน *วารสารประชากรและสังคม* (หน้า 43-65). นครปฐม: ประชากรและสังคม.
- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2551). *สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- กุหลาบ สายประดิษฐ์. (2518). *เบื้องหลังการปฏิวัติ 2475* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บุรพาแดง.
- จันทร์เพ็ญ อมรเลิศวิทย์. (2543). *การจัดองค์กรทางสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. (2546). *ความจริงของเรื่องเพศ: การโต้แย้งสาธารณะเกี่ยวกับเรื่องเพศในสภาผู้แทนราษฎร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2521). *นวนิยายกับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.
- ทมนันตี. (2509). *รอยมลทิน*. กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.
- นพมาศ พวงสุวรรณ. (2545). *ภาพโสเภณีในนวนิยายไทยกับความเป็นจริงทางสังคม*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บงอร เทพเทียน. (2552). *เพศวิถีภายใต้นโยบายและมาตรการป้องกันโรคเอดส์: การศึกษาเชิงวาทกรรม*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บัญชา มินทรชินทร์. (2504). *การโสเภณีในกรุงเทพและธนบุรี*. ม.ป.ท.
- ปราณี วงษ์เทศ. (2533). ผู้หญิงสยาม บทบาทและสถานภาพของผู้หญิง ร่องรอยจากพิธีกรรมความเชื่อ. *ศิลปวัฒนธรรม*, 11(5), 108-118.
- พรรณี บัวเล็ก. (2543). *ลักษณะของนายทุนไทยในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2457-2482*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระเมษชัย ใจสำราญ. (2559). *แนวคิดปิตาธิปไตยในพระวินัยปิฎก*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครอง, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

พลากร เจียมธีระนาถ. (2554). *วาทกรรมชายเป็นใหญ่ในภาพยนตร์ไทยที่ให้ความสำคัญแก่สตรี*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาพยนตร์, คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพ็ญประภา ภัทรานุกรม. (2558). การศึกษาเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียม: ทางออกของความรุนแรงทางเพศ. *วารสารร่มพญักษ์ มหาวิทยาลัยเกริก*, 33(1), 1-23.

ภัสสร ลิมานนท์. (2542). *บทบาททางเพศ สถานภาพสตรีกับการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

'รงค์ วงษ์สวรรค์. (2504). *สนิมสร้อย*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งพบลิชิง.

วัชรระ งามจิตเจริญ. (2552). *พุทธศาสนาเถรวาท*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วาริกา นรคิม. (2557). *การใช้พื้นที่ทางสังคมของวัดบัวขวัญ จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุรเดช โชติอุดมพันธ์. (2559). *ทฤษฎีวรรณคดีวิจารณ์ตะวันตกในคริสต์ศตวรรษที่ 20*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อภิวันท์ อุดลยพิเชฐรัฐ. (2544). *สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงและผู้ชายไทยในอดีต: ภาพสะท้อนจากวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชามานุษยวิทยา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Foucault, M. (1980). *Power/knowledge: Selected interviews and other writing 1972-1977*. New York: The Harvester Press.